

TAYIB GÖKBILGIN

NAPOLI KIRALI TARAFINDAN II. BAYEZİD VE AHMED PAŞA
(GEDİK)'YA GÖNDERİLEN MEKTUPLARIN TÜRKÇE
SURETLERİ VE DİĞER İLGİLİ İKİ MEKTUP

Osmanlı Devletinin Napoli kiralığı ile doğrudan doğruya münasebetleri, Fatih Sultan Mehmed'in son senelerinde, Otranto'nun fethi ile başlamıştır. Bilindiği gibi, Venedik elçisi Sebastiano Gritti, Fatih nezdinde telkin ve teşebbüslerde bulunarak, Napoli kiralığına ait Pouille ve Calabre bölgelerinin büyük şehirlerinin vaktiyle Bizans İmparatorluğuna bağlı bulunmaları sebebiyle, Osmanlı hükümdarının bu memleketleri zapta hakkı olduğunu ileri sürerek bu sefere ve Otranto fethine sebep olmuştu. Ancak, Fatih'in çok geçmeden vefatı ve bu kaledeki kumandanın geri çekilmesi üzerinde Napoli kiralığı bir hücumla geri almaya muvaffak olmuş, muhafızları küreğe koymuş ve top ve mühimmatı da zaptetmişti.

Yeni Osmanlı Hükümdarı II. Bayezid kardeşi Cem ile ihtilâfa düştükten ve bütün İtalya devletleri ile iyi ilişkiler kurmaya önem verdikten sonra Napoli Kralı ile Osmanlı hükümdarı arasında da bir dostluk başlamış, karşılıklı elçiler ve mektuplar taâtı edilmişti. İşte burada aynen yayınladığımız mektuplar bu devreye II. Bayezid'in ilk saltanat senelerine âittir ve Napoli kralının mektuplarının o zaman sarayda ve Divân-ı humâyun tercümanları vasıtasıyla — Yahut da elçilik adamları arasında az çok türkçe bilen bir görevli tarafından türkçeye tercüme edilerek sûret denilmiştir ki, bugün İstanbul'da Topkapı Sarayı arşivinde bulunmaktadırlar. Bu üç belge ile birlikte yine bu devre âit ve Şehzâde Cem meselesi ile ilgili diğer iki belgeyi de, bu konuda araştırma yapacak olanların istifadesine, foto-kopileri ve fac-simileleri ile birlikte, arz ediyoruz.

1 — *Belge I. A.* —

Tarihsiz olan fakat Otranto'nun Napoli kralı tarafından geri alınmasından sonra yazıldığı anlaşılan mektup (her halde 1482),

»Riga (ریگا) tarafından İslâm padişahına gönderilen ahidnâme sûreti« verdilirse ödeyeceğini taahhüt etmekte, Osmanlıların da, ticâret Ferrand (Ferdinand I.) ve Riga (roi, rex), Sicilya ve Kudüs'ün beği olarak tanıtmakta, Sultan Bayezid'den aradaki düşmanlığın dustluğa çevrilmesini istemektedir. Otranto'nun istirdadında aldığı bütün esirleri, yedi büyük topu ve diğer mühimmatı geri vermeye hazır olduğunu bildiren kiral, başkalarının elinde bulunan bu gibi şeylerden haberdar olamayacağını, Padişah'dan da, Otranto'nun fethi esnasında Osmanlı kumandanları tarafından zaptedilip de hâlen Avlonya'da bulunan kilise iâde çanlarını ettirmesini ricâ etmektedir. Diğer yandan, bundan sonra da Padişahın menfaatlerine, karadan veya denizden, asla dokunmayacağını, adamları tarafından zarar verdilirse ödeyeceğini taahhüt etmekte, Osmanlıların da, ticâret yapan ve kanun üzere resim ve vergilerini ödeyen Napoli tacirlerinin serbestçe hareketlerini istemektedir. Aradaki barışın sağlam olması hususunda da her türlü teminatı, yemin ve andı yaparken bu barışa Macar kiralının, İspanya kiralının (Riga Kastilya) da dahil olmasını temenni etmekte, arzu ve emir buyurulursa onların elçilerinin de Padişahın âsitânesine yüz sürecekleri belirtmektedir.

2 — Belge I. B. —

Napoli kralı aynı zamanda Gedik Ahmed Paşaya da bir mektup göndermiştir. Bunda, Padişah nezdine gönderdiği elçinin (Missier Nikola da Munfuta?), avdetinde, iyi kabul gördüğünü, gayet güzel ağırlandığını, Ahmed Paşa'nın aradaki münasebetleri düzeltmek husunda gösterdiği gayretlerden çok memnun kaldığını bildirmektedir. Gedik Ahmed Paşa, Napoli Kralı Ferdinand'a mektubunu Sinan Bey ile göndermiştir. Aynı zamanda kumaş, tazı gibi hediyeler de yollamıştır; ancak henüz dostluk ve barış hali teessüs etmediği için, Kiral yeniden bir elçiyi, Sinan Bey tarafından yanına katılan bir adam ile birlikte, Pâdişah nezdine göndermiş ve onların avdetine kadar Sinan Bey'i yanında alakoymuştur. Mektupta mütemâdiyen ve ısrar ile, Ahmed Paşanın Pâdişah nezdinde tavassut ederek barışı sağlaması rica edilmekte ve sonunda şöyle demektedir: »... ve hem sultanımdan (Gedik Ahmed Paşa) dilek ederim bizi Pâdişah ile barıştırırrsa devr-i kıyâmete değin dostluk idelüm vesselâm«.

3 — Belge II. —

Gedik Ahmed Paşa'ya gönderilen mektup ile birlikte bir mektup da Pâdişaha gönderilmiş, ancak, kiral bunda kendisini Don Ferenduz olarak ve aynı sıfat ile takdim etmiştir. Birinciden farklı

olarak, Bayezid'i Mağrib ve Maşrik Pâdişahı gibi vasıflandırmıştır. İstanbul'dan dönen elçisi Da Munfuta'nın Sinan Bey ile avdet ettiğini, Pâdişah'ın gönderdiği nâmeyi aldığını, »aakil kişi« olarak nitelediği Sinan Bey ile gönderilen mektubun muhtevâsından barış arzu edildiğini, ancak bazı yanlış anlamalar sebebiyle Sinan Beyi yanlarında alakoyarak yeniden bir mektup göndermeye karar verdiklerini, bu suretle, gerçek barışın daha kolay kurulacağını ifade etmektedir. Daha önce Avlonya sancakbeyi Hacı Beyin Belgrıradlı Uzgur oğlu Kasım adında birini kiral nezdine göndererek, Osmanlı Devleti adına, orada kalan silâh ve adamları istediği anlaşılmalıdır. Günderilenlerden başka ufak tefek daha bazı şeyleri talep ediyorsa da, bunlar deftere yazılmadığı ve kimi gizlendiği, kimi de öteye beriye dağıldığı için, hatta bir kısmını kendi arzularıyla bağışlamaları, bir kısmının da kadirgalarda fransız, macar, ceneviz, İspanyol ve Papalık askerleri elinde kalıp dağılması sebebiyle îade mümkün olamayacaktır demektir. Bunu tam bir içtenlikle yazdığını, arada barış, dostluk ve kardeşlik olmasını istediğini, ufak tefek ehemmiyetsiz şeylerin buna engel olmamasını dileyen Napoli Kiralı, Otranto'da ganimet olarak alınan küçük, büyük topların hepsini, kendi ellerinde bulunanları tamamen vereceğini, bundan sonra da Pâdişahın barış için and içerek bir ahidnâme vereceğini ümit etmektedir. Mektubunun sonunda, barışın krulmasından sonra kendi gemilerine düşman muâmelesi yapılmamasını isterken Pâdişahın dostuna dost düşmanına düşman olacağını ve diğer da hususları devlet âsitânesine giden Yeniçeri Süleyman Hoca'nın anlatabileceğini bildirmektedir.

4 — *Belge III.* —

Şehzâde Cem meselesi ile ilgili olduğu anlaşılan bu vesikanın tam tarihi ve kimin tarafından yazıldığı bilinmemektedir. Ancak Rodos'dan gönderildiği kayıtlıdır. Muhtevâsından, Polya Beyi (Napoli Kiralı Ferdinand I.) ile Lorenzo de Medici'nin (Floransa hâkimi) mektup ve hediyeler ile Mısır sultanına göndermiş olduğu Paolo di Colle'nin İskenderiye'de vefat ettiğini, mektubu yazanın ise Fransa ve Macaristan'a gidip geldiğini ve şimdi Rodos'da bulunduğunu ve kendisine nakden yardım eden di Colle'nin vefatına mebni onun yardım ve tavassutundan mahrum kaldığından elde ettiği pek önemli haberleri şifâhen arzetmek üzere gizlice bir adam gönderilmesi ricasını öğreniyoruz. Cem Sultan'ın 1483'de Paolo di Colle ve Lefkoşe'li Nikolas adlarında iki adam vasıtası ile Kahire'deki Annesi ile muhabere ettiğini bildiğimiz cihetle (bk. İA, Cem maddesi), bu mektubu yazanın Lefkoşe'li Nicolas olması, bunu da şehzâde Cem'e hitaben yazarak göndermiş bulunması düşünülebilir.

5 — *Belge IV.* —

Napoli Kırâlı yukarıdaki (mektuplardan (Belge I. ve II.) sonra Osmanlı Pâdişâhı ile barış ve dostluk kurmuş, II. Bayezid'in Cem ile ilgili haberler istediğini öğrenerek, tarihi kesin olarak belirtilmeyen, fakat olayların sıralanmasına göre, her halde, 1483 senesinde (harman ayının 27. günü yazıldığına göre yaz aylarında), gönderdiği bu mektupta, konu ile ilgili olarak elde ettiği haberleri, nakletmektedir. Başlığı »Polya Kırâlı (Napoli Kırâlı) mektubu sûreti« diye kaydedildiği halde metinde, kırâlı kendisini sadece Sicilya Kırâlı Ferendus (Ferrand) olarak takdim ediyor ve evvelce gönderdiği elçi Nuci Andrano'nun avdetinde II. Bayezid'in dostluk mukarrer-nâmesini getirdiğini, bunun ise kendisini »gayet şâd« eylediğini belirtiyor ve daha sonra Cem hakkındaki haberleri, duyduğu şekilde anlatıyordu. O sırada Cem'in Provincia (Provence) adlı bir yerde deniz sahilinde Rodos şövalyelerine âit bir kalede, Rodos sipahileri tarafından muhafaza altında sıkı bir nezâret ve dikkat içinde bulundurulduğunu, daha sonra ise oradan çıkarılıp St. Jean'a âit Alberno vilâyeti dahilinde başka bir kaleye nakledildiğini yazarken, Şehzâdeyi Rodos'a getirmek vazifesiyle görevlendirildikleri ihtimali sıra zevk ve safa bile sürdüğünü, hatta çok şişmanladığını da ilâve etmektedir. Diğer bir haberi, Rodos şövalyelerinden Martini Darin adında bir şövalyenin Roma'daki kardinallerden (Rim havâriyun-larından dediği) San Petro ile Ceneviz'e gittikleri, maksatlarının Cem'in bulunduğu yere varmak olduğu, fakat Martini'nin Cem ile buluşmaya muvaffak olmadan Roma'ya döndüğü hakkında elde ettiği bilgidir. Öte yandan, söylendiğine göre, iki büyük Rodos gemisinin tâcirlerle birlikte Provence'e hareket ettiği, bunların Şehzâdeyi Rodos'a getirmek vazifesiyle görevlendirildikleri ihtimali vardır ve avdet zamanlarının yaklaştığı belirtilmiştir. Bu haberleri veren Kırâlı, yine de daha gerçek bilgi almak üzere yarar bir adamını, oğlunun Fransa'daki bir kalesine gönderdiğini, Cem'in nerede ve nasıl bir halde bulunduğunu öğrenerek geri geleceğini ve bu haberleri de derhal yazacağını ilâve etmektedir. Mektubun sonunda, aradaki münasebetlerin dostluk, muhabbet ve kardeşlik şeklinde olduğunu belirten bir ifade görülmekte ve »deryâ gibi uly pâdişâh-lığınızın hizmetine durmuşuz« denilmektedir.

6 — *Belge V.* —

Mustafa imzası ile Pâdişâha gönderilen bir rapordur. Tarih-sizdir, ancak Şehzâde Cem'in Papa İnnocent VIII. elinde bulunduğu ve Kapıcı-başı Mustafa Beyin de bu konu ile ilgili olarak Papa ile müzâkerelere memur edildiği sıraya rastlanması sebebiyle 1489—1492 seneleri arasında yazıldığı ileri sürülebilir. Raporda anlatıldı-

ğına göre, Mustafa Bey (Koca Mustafa Paşa) Pâdişah'tan bir ulak ile şöyle bir emir almıştır: Akdeniz cihetinden bazı haberler alınmaktadır ve, o sırada nerede bulunduğu anlaşılamıyan, Mustafa Bey'in kendi tarafından iyi bir adamı Papa nezdine göndererek ona dostluk arzemesini, bu suretle de olan bitenden haberdar olarak durumu dergâh-ı muallâ'ya bildirmesi gereklidir. Bunun üzerine, Mustafa Bey, onlarla istişâre etmeden müslüman bir elçiyi göndermeyi sakıncalı bularak, önce, Papa'dan »icâzet rızasını malûm edinmek için« hıristiyan bir adamı göndermeyi faydalı görmüştür. Bu, öyle birisidir ki, hem Papa'nın yanında hem de Napoli Kırалının nezdinde çalışan iki memurun aynı zamanda akrabasıdır. Gerçekten Mustafa Bey'in tam ehil olarak bulduğu (كول و سقره) كون و سقره (Giovanni Uskra?), adındaki adamın bir akrabası (Paolo Crispi) Papa nezdindedir; diğer akrabası (Georgi Uskra) Napoli Kırالی (رينه) nezdindedir. Mustafa Bey bu adamı birer mektupla önce Napoli'ye ve, oradaki akrabasının yardımıyla, sonra Roma'ya göndermiştir; rapora göre, papa onu çok iyi kabul etmiş ve Mustafa Bey'e cevâbî bir mektup ile iâde etmiştir, bir adamının gönderilmesi konusunda istenilen müsaadeyi memnunlukla vermiştir. Yine rapora göre, Giovanni Uskra Papa ile Napoli Kırالının Roma'dan 22 mil uzaklıkta bir yerdeki buluşmalarına da şahit olmuş, üç gün süren bir mülâkattan sonra Papa bir adamını elçilik ile Fransa kiralına göndermiştir ki, bu haberi de, hâmil olduğu üç mektupla birlikte Mustafa Bey'e ulaştırmakta idi. Bu mektuplar Paolo Crispi, Papa, Georgi Ushra'dan Mustafa Bey'e hitâben idiler ve hepsi de bu aracı ile irtibatın muhafaza edilebileceğini, ona itimat edilmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Mustafa Bey, raporunda bunları anlattıktan sonra, Baba Ahmed, Yusuf, Sâlih ve Şirmerd adlarındaki türklerin hıristiyan hacılarıyla Budin'e gittiklerinde uğradıkları feci âkibeti, ihbarlara dayanarak, nakletmekte, Fransa kiralının projelerinden ve Cem'i ele geçirmek hususunda Papa ile yaptığı pazarlıktan bahsetmekte idi. Diğer daha bazı haberleri de naklederken Çaşnigir Ayas Beyden de söz etmektedir ki, bu kişiyi Şehzâde Cem ile yakın ilişkilerinden ve son zamanlarına kadar yanında bulunan bir dedimi olarak tanımaktayız. Ayas Bey'in gönderdiği, Mustafa Bey'in de mühürleyerek olduğu gibi İstanbul'a gönderdiği mektup her halde Cem'in, ağabeyi II. Bayezid'e hitâben yazdığı yeni bir mektup olmalıdır.

صورت مکتوبه است که از طرف این صاحبان اوقات
سلطان صاحب سوزده صلوات اوله اول وقت که چون استبکده نیم احوال و خبر کلیدی
میرفوقه و خرم قور دوز و کدی بن سلطانم بخ حوش کدرب ابو عابین کوزکوز
ستوکو ابد ابو سوزاله بار شفق اولده سلطانم نفعه جالینور شمشیر کوزکوز
حضور طرفین هم بنوعی قور ابد اولده سلطانم عابین حشوق اولکم کوزکوز
کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
عابین حشوق کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
معم اجهت ایولک لیدایه کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
استه اجهت کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
سوز سلطانم کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
العیقده سلطانم کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
دیرم حوش اولده کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
هم معون اولمش اولده سوزم اطمینان سوزکوز سلطانم کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
اوتور اولده کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
اول سوز عابین حشوق اولده کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
زیرین کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
سوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
اول آفرین کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
اول سوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
وسان کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز
قور قیامه کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز کوزکوز

Belge I B (Topkapı Sarayı Arşivi No: 3927)

صورت عهدنامه که از طرف ریغه بحضرت پادشاه الاسلام خلدالله ملکه وسلطانہ آمدہ است

یوجه درکاهه ویوجه طالعوا اولوپادشاه سلطان بازید که یدی اولیم
پادشاهی سن ودخی بن که دون فرندین اللهک عنایتیله که ریغه بن
وچچلیه نک و قدس مبارکک بکین سلام ایلرز کرچکلک ایله شمدکی حاله
یاغلیق ایدی سزک ایله بزم ارامزده وشمدکی حاله الله بیوررسه کلرک
ایوطوغرولق ازرنه شول نسنه لرم بونده یزلمشدر ودخی اولهه
دوتساق لری ارکک ودشی بیوک وکوجک یکت وقوجه که بلوزبم
ولایتمده شونلرکم قروده الدم ویاشده الدم که سنک پادشاه لغوک
آدمریدر دوکلی سن ورورین وانلردن غیری لرن کم کند ولر استمز لر کلیمکه
وهم سزک پادشاه لغوکزدخی ایله ایلسون بزم آدمز ویزی وبنوم بکلکوم
دخی شوبله اقتضا ایتدی که ویرم سنک پادشاه لغوک توبلرینی که بنوم آدمز
البدرر اوژانده دن یدی بیوک توبلری ودخی کر وقلان اوق لردن
شونلرکم بکلوکومک النده بولرز وانلرکه کوجک توبلردن وضرب زن لرون
بلنور ویرورین مکرکه یادکشی لر الهش اولاکو کالر وکدرغالریاد اقلیمدن
که بنده دکلالر ایدی وسنک پادشاه لغوک حضرتنی دخی بیوره وپهرلر
بنوم چاکلرومی که الیلر سنک آدمز که اولونیاده در وهم
بکلوکوم شوبله عهد ادرکه سنک پادشاه لغوکه هیچ بر زبان اشمیه

دکردن و قرودن و سنک پادشاه لغوگک بر آدمسته زبان اتمیم و بر
 آدمک بولنه بنم مملکتمده زیان اتمیم و بر آدم که بولنه سنک مملکتنده
 زیان اتمش بن بویمه الورین اول زبان اولانی بن اورایم سزله بنیم ایچون
 شوپله ایلیاس بزم طرفهزه ودخی بنم ولایتده اولان آدملم و ره لر بارکاتلق
 اد لر سایر خلق کبی قانون اوزره باجلرین و ره لر و هم ولایتهمه کلان آدم لرو که
 بزدخی ایله اداوز و دخی بنوم باز رکانلرمدن کی ولایتکده فوت اولار زقی
 بنوم اولابنداخنی شوپله ایلیاین سزوک طرفکره و دخی شونلر که
 ایلدک اللهک امریله اولنه بارشقلق سزک ایله بزوم آرامزده هیچ بن
 اکریک اولیه بزم آرامزده بارشقلغومر شوپله اولنه کم تا اولنجه اللهک عنایتیه
 ودخی شوپله آند اجارین که پیری و کوکی برادن الله ایچون ودخی درت کتاب
 حتی ایچون که درت پیغامبره کلمشدر و دخی بابام روچون و اگر سلطانم بیوراجق
 و لرسه شول بارشقلق ایچنده انکروسن کی ایله و ریغه قاستلیه ایله وریکنه
 قاستلنوک بله اولسون اگر دولتوسلطانم امراید رسه الجی لری دولت
 استانسنه یوز سربو و ره لر والسلام

صورت مکتوب آنست که از طرف ریخه بنام احمد پاشا آمده است

سلام دن صکره شوپله معلوم اولاکم اول وقت کم دولت اشیکندن
بزم الچومزد وندی کلدی بزه سر نفوله دموم فرته دیو ویردی بن سلطانم
نجه خوش کورب ایوغایت اغرد وکز سوکو ایله ایوسز اله بارشقلق
ازرنه سلطانم نقدر چالشوب دورشمش سز پادشاه حضرتی طرفندن
هم بنوم طرفیه ایله اولسه سز لردن غایت خشنود اولدم کاغذ کزین
که کوندر دوکز سنان بکیله بیورمش سزکی ملول اولدق بو بارشقلق
اولماد و غیچون امدی بزلر غایت سوندک که بزم خاطر مز ایچون الوکدن
کلانی تقصیر اتماش سز امیدر که دخی زیاده اولا بنوم ایچون ابوک
ایدا سزکی بارشقلق اولا آنوچون که بزلر سنان بکیله سولیشد ل
شول بسنه ایچون شمديه دکین دینوب دورطش ایدی شمدهی آیرتلدق
قاپویه کاغذ کندر دک شول مسلمانلر کندر دوکی کاغذ کبی اکه کوره
سز لر عرض ایدر آنوچون کم سنان بکی بونده البقودم کی سلطانم دن
دلک ایدرن پادساه حضرتی ایله بنی بارشد وراسز بوندن ایلسرو
دلرم خوش اولاوز دوستلغوم ایلوکم سز لر یوزی سوی اولاطغر و لغیاه
هم سز لر کوره سز هم طغر و لوق اولش اولا بنوم الچوم سز نفولیه سلطانم
آنده دیمش کدو طرفندن کم اوتز انده ده اولان زیانکی بن اورایوب
وراین بلکه دلخی زیاده بنوم دخی کوکله اول سوز بغایت خوش اولوب

کلدی که بونک بکی سوز بیورمش لر بندخی اقرار و کرچک ایدرن
 بوسوزی فچن که بارشلق اولاسلطانمک خزیندارک ایله نسنه
 کوندرم که سزک خاطرکز خوش اولاکه بندن غایت خشمنود
 اولاسز ان شاء الله بلا سز بنوم ایله دوستلخو کزی کوره سز
 اندن صکره سنان بک ایله کوندد و کوکز طازی لری و قوماش لری
 کرم لراتمش سزان شاء الله اول اغرلخی بوندن سنان بک
 کوکل خوشلولغیله کیدرا اولجق اغرلق نیچه اولر کوره سز اول سببک
 سنان بکی بونده الیقودق کم پادشاهه و سلطانه قیویه ورن بنوم
 آدمم و سنان بک آدمی قپودن کلنجه وهم سلطامندن دلك ایدرن
 بزی پادشاه ایله بارشدر رسز دور قیامته دکن دوستلق
 ادلوم والسلام

صورت مکتوبی که از طرف ریفه بحضرت خلوند کار کار عرّزه ونصره آمده است

یدی اقلم پادشاهی سلطان بایزید اولو عظمتلو پادشاه کم سنسن مغربک
ومشرقک پادشاهی و بیزکم دون فرندوز قدس مبارک و ججلیه بکی جوق
سلام ادرز بوندن برله برعاقل آدمز دموم فوت بزم الجمز بزم حضورمه
سزک بریرار آدمزله کلدی کولجک سویلیو جی عاقل کشتی سزک طرفکردن
آدموز بده کلدی سنان بکی کوردک سزک یوجه پادشاه لغو کزلک
کاغدی اکلدک اول اول نسنه کم بیورد و کز اول نسنه کم طلب
اولمش بارشقلق ایلیاوز بزم حضورمه سزک یوجه بوزوغز معلوم
اولدی حضور شریفکزه یا کلش اکلتمش لر کدن آدمرو کر نسنه
کم امر اولمش اول بزه غایت مشکل کلدی اول دیلان نسنه بزه
اولمق ممکن دکلدر اول جهتدن انزو بیز فکر اتدک الجی بونده
الیقودک پادشاه لغو کرک الحسنی و حضور شریفکزه کاغدیازق
کم بیزده نقصان اولیه مذکور سنان بکیله دوزدک و یازدق کم صلح
اولنه شول کم ممکن اولان نسنه دوزدک و یازدق شول نسنه کم
سزک بویرد عکره موافق کله هم بزدن دخی حرمت اولوب اکسولک
اولیه اول وقتده کم اول دوزلمش و یازلمش کاغدلری حضرتکر
کوره سز بن تحقیق بلورین اول وقت کم بزم بو کاغدلرو مسز

كرجك لكن صحیح بلورم کم بوبار شتقل غومزی برسپهل نسنه ایچون
 که بوسپهل نسنه سزك عظمتلو و اولو پادشاه لغوکره و ابو آدوکره
 و اولو دولتلو لوکره بی حد و بی قیاس پادشاه لغوکه و دولتلو لوکره
 دیوجه پادشاه لغوکه برلاشی و جزوی قلیل و هیچ نسنه لر ایچون
 حضور شریفکره صحیح سویلرن بلغادلو اوز غور اوغلی قاسمی اولونیه
 بکی حاجی بك کندردی حضور شریفکرک طرفدن یا لکزیراغی بقایه
 و آدمیری استدی اما کو کلسوز آدمی ال او جیله استدی بزه بروجه
 جواب و پردی کم بو آدم اوته بقایه کچرسه پادشاه بو آدمی استغز دیو صورت
 کتردی هرکز پادشاه شونی فکر اتمز کم بونلر آنک حضور شریفنه و ره
 و ارتق کشتی و غیری نسنه اکهدی انک ایچون برلر حضور شریفکره
 بلد و روز بیز کو کل اله اول وقت کم قاسمی بوندن کوندردک شویله
 تصور اتدک کم کو کل خوشلغیله کوندردک دیو اول نسنه کم
 استمش ایدی بیز داخی جان و کو کل اله و یرب کندرمش ایدک
 شویله تصور اولندیکم و اریحاق مقبول اولنه بار شتقل اولنه دیو
 شویله اکلدکم توب ایله آدمی استدی دیو اندن غیری هیچ بروجه
 اوق دوک اکهدی هرکز قاسم بو ذکر اولناندن غیر اسباب استدی
 اول وقت اسبابی هب طلب ایلیه دخی اول وقت دیو مزد مکه
 هب و یرو بلورین و شمدی دخی دیو مزین هب و یرو بلورین
 انوکچون که برلره کلمدی اگر که بازطش ایسده بنم از ره دفتره

بازلدی ایسه دخی بزم عاد تمزدر هپ دفتره یازمق بو اوق دوک
 کمی کزلندی و کمی پراکنده اولدی کمین کندو اختیار لر یله باغشلا یلر
 بعضیسنی کو که لرده و بعضیسی کدر غالرده انکروس و فرانسه
 و جنویز و اسپانیا و پابا جمیع عسکر ایدی بعضیسی انلرک ایله
 طاغلوب کتدی اکثری کندو اللرنده قالدی و طلب اولنان اسبابک
 کمین کز لدیلر و کمین دکره برقدیلر صحیح حضرتکزه اکلده و پوروسن
 جانو کو کل ایله بلدر ب سزک ایله بارشقلق اولوب ارامزده محبت
 اوله شویله دلرز کم حضرتکز ایله قداش اولم البته استارین کم بارشقلق
 اولابن دلرن کم سزک ایله جانو کو کلدن بارشقلق ایدب اوق دوک
 ارامزده نه نسنه در اسباب و غیره نسنه ایچون دکدر هان مقصود من
 بارشقلق در بو بارشقلغی قومازن البته بارشقلق ایدارین اگر بو اوق دوک
 دنیا مالی دخی دکر بن قومازن البته بارشورین دلرم جانو کو کلدن سزوک
 ایله جانو کو کلدن محبت ایدم دخی زیاده نسنه دن اتر و بو ذکر اولنان خود
 جزوی در بوندن دخی زیاده اولسه بارشقلغی قومازن بونلر خود جزوی
 نسنه در شول نسنه کم بزم طرفه زدن ممکن در هیچ بر وجهله قصور
 اکلمیه شول نسنه کم سزرا ایله بزم ارامزده لایق حرمت در
 ایدرین مسؤل کم سزله لایق حرمت در ایدرن تا که بزه ناخوش
 اکسو کلکی اولمیه کور له کم بن داخی سزک ایچون نه ایلرن شمدکی حالد
 جانو کو کل ایله بیوک و کوچک طویلری شولکم بزده بولناندن اول

بودند او کدین داخی حضرتکزه یازمش ایدم که پاولوده قولاکه سیزک
 خاص قولکز ایدی وفاتی اشدتم درت آی درکه اسکندریه اچنده
 اولدی پولیا بکی ولورنجوده مدیس نام بک پاولوی مصر سلطاننه
 کاغده وارمغانله کندر مش ایدی بر مصلحت باشارق ایچون اول
 وارد وکی مصلحتلری بن انده وارد وکم وقت دیودیرم اگر صفا کوز وار
 ایسه بن واریم سزدن کدلن برو فرانجایه واردم بجه که اصمردوکوز
 ایسه و هم انکروسه واردم واسکندریه واردم و رودسه واردم
 کنه کلدیم شمدی بونده رودسه ایم همان سزدن جواب قاتلانورم
 و شمدکی زمانده بر نسنه جک کوردم و اشدتم چوق نسنه درکه
 سزانی اشمکه حاجت در هم بیوک ایش درکه سیزک بکلکوزه قوت
 در قوقارم یزماغایه خاطره در اوندن صکره سیزک باد وکلزله
 واریم سیزی کورایم و سوبلشایم بجه که اول سوبلشدم ایدی
 اگر سیزک یارد و مکن اولیا جق اولورسه و ارازم زیرا که پاولوده
 قولاکسک اولدی اول بکا یاردم ایدردی و خرج و پروردی
 حضرتکزه کلکه مقصود بن غریب یکیدیم سیزک خاص فولکز
 ایم سیزدن یاردم اولیا جک بن دیرلزم لطف اید و کوز مخنیجه
 براد مکر. بکا کندروک که بن بلایم سیزک کوکلوکزنه دیلر
 اول وقت بلاسزکه بن بجه خدمت اتدوکوم هر بجه اولورسه
 تیزجک اولسون اما مخنی اولسون که کپسه آگاه اولماسون
 بومکتوب یازلالی برای اون برکون در رودوس اچنده

نسه کم اوترانده دن چقمشدر ورورین و قروده یاشده النان
 دوتساق لری ورورین اکر اوق دوک المزه کلهدی ایسده بن
 سزک حرمتکزه و محبتکزه بومسلمانره که شونلر کم بونده بزم
 یا نزمده بولنوردورورین بن اواغدن دو کمدن اولرسده گزدرکی
 ورورین شویله کم بندن شاکر و ذاکر اولالر و مسلمانلر سلطانمک
 ایاغی طیراغنه کوندردوکی کاغدمو جبنجه بکلکوم سزک الجوز ایله
 سویلشوب اتفاق ایذب کاغدر قید اولنکی بوبارشقلقدن اونرو
 هم انلرده کاغذ کوندر ب درگاه معلا یه کندر لدی طغرو لبق
 اولدر کم بو کاغدری کورجک سزک الجوز کاغدن و بزم کاغدمزی
 دخی کوردکن صکره امیددر که مقرر دوتلورسه اند ایچلوب
 عهدنامه صدقه اولنوب شویله کم دینکزه و شرایطکزه لایق ایشدر
 یرنه کتوب عهدنامه قید اولنوب ارسال اولنه هم آند کاغدن
 کزده سزکندو الجوز سنان بکه نکم بن اقرار اتم ایسه آخ
 ویرم و بزم اند کاغدن الجوز الب کیده سوزنه سوزانه اند
 خداوند کارک طرفندن و بزم طرفمزدن درست اولنه دوتنکرده
 محکم بارشقلق اولنوب ایواوله هم بزه وهم سزه مقرر اولنسون اول
 ذکر اولنان بارشقلق کم اولا کوه لر و مزه و کدرغالر و مزه کندو
 ولایتکز کمس بکی حکم اولنه دوستوکه دوست و دشمنوکه دشمن
 اولاوز باقی یراغ ایچون ایاغکز طیراغنه ورن یکیمیری سلیمان خواجه دن
 تفتیش اولنه والسلام

صورت مکتوب پولیه قرالی

دریا عظمتلو وغایت هیبتلو مشرق و مغرب پادشاه سلطان بایزیدخان
 بن که الله عنایتیه سچلیه قرالی یم فراندوس سلام دو عاید ز اعلام
 اولنور که بوندن اول الجیلغه کونددو کم نوحی اندرانو نام یار ادمزی
 بونده کلوب پادشاه لغکوزله بزم ارامزده اولان دوستلغوک مقررنامه^{سه}
 کتوب بزی غایت شاد ایلدی و بودوستلغوک هیچ وجهله مخالف
 اولدوغن دیلمرز حالیا قرندا سکوز جم نه یرده ایدوکن سمدی استدکنز
 یکی پادشاه لغکوزه عرض ایلنوم امدی مذکور جم پرونجه آدلو یرده
 برقلعه که دکر یالیسنده در اول قلعه رودوز یکی نکر دورونجا
 رودوس سپاهیلردن سیله سپاهی انی بکلرلردی هیچ بر وجهله
 انی اندن اغرلغه چاره یوغدی و اندن چفرپ بر غیر قلعه که اول
 قلعه ساجوانبه نعلق در بروونجیاده البرنو آدلو ولایت لراچنده در
 و اوکات وجهله کوزدرلر و اته بندرلر و آو اولدرلر هر نه وقت دلر سه
 و مراد بنجه ذوق و صفا ایدرلر اما مذکور رودوس سپاهیلر هیچ بنده
 اسکوف اولرلر یا و ز بکلرلر دایم و مذکور جم غایت سمرش و کجنزده کدوبه
 خدمت ایدن مسلمانلردن برینی بر جاریه اچون الدر مش و اندن مکره
 پادشاه لغکوزه معلوم اولاکه رودوس سپاهیلردن مارتن دارش
 آدلو بر سپاهی ریم حواریونلردن سان پتر و حواریون اله ریمدن کچوب

جانوزه کدیلر مقصود لری جم اولدوغی یرده وارمقدر و صکره سویله
اسدم که مذکور مارتنی وارپ جم اله بولسمدین بینه ریجه دونمش
ودخی یادشاهلغکره سویله معلوم اولاکه شمدیکمالده سویله استماع
اولندی که رود و سئک کوکه لرندن اکی کوکه بازار کانلرله پروونجایه
وارپ سمدی دونملو اولمش و سویله درلردی که اول ایکی کوکه جمی
رود و سه کتور سئر کرک شمدی اشتد کمز خبر بودر اما بینه پادشاه لغکره
اصلی اله خبر بلدر مچون بریارار آد مزنی فرانچایه اوغلاک انده اولان قلعه لرنه
کوندردم که مذکور جمک اصلی اله قنده لغین وتبه لکن بلوب خبر
کتوره ان شاء الله کلدوکی وقت خبری نه اسه مکتوب یازب بلدره وز
بو یابده و غیر خصوص بلدره هر نه اولور اسه دریا بکی اولو پادشاهلغکرک
خدمتنه درمشوز شول دوستلق و قریندا شلق و محبت اوزره که
اراضده وارد و سویله معلوم اولاکم الله تعالی عنایتیله بز و اوغلر و
صباغ و سلامت و اشلر و مزمراد مزجه در و تحقیق بلورز که پادشاهلغکر
بو خبر لر مژدن شاد اولور سز نجه که بز سزک خیر خبر لر کوز اسدنجک
شاد اولورز و تمنا ایدر وز که صباغ لغکر خبر لرین دایما بلدره سز بز دخی
ایله ایده وز و بو مکتوب خرمن اینک بکرم یدیسنده یازلمشدر
بمقام انابولی

درگاه معالیه و بارگاه اعلایه عرض بنده کی بودر که بوندن اول استانه
دولتدن اولاغله حکم شریف وارد اولوب مضمون منبفنده درج اولان
شمه کیچالده دریا جانبدن بعض اخبار اشیدیلور ایله اولسه کرکدرکی
سن کند و جانبدن پایا جانبنه بر اولو یارار آدمک کوندر رب انلرک
قو کشلغنه وارد و غک بلدوره سز و کوندر د و کک آدمه اصمر لیا سن
سنک جانبدن انلره دوستلق عرض اتمک صورتی ایله اول طرفک
اخبارین و قضایا سن تجسس ادوب کلوب تفصیلی ایله سکا عرض
ایدوب سندلخی تفصیل ایله یازب درگاه معالیه بلدوره سن
من بعد کیر و تجسسه و تفحصده هر نه خبره واقف و مطلع اولور سک
بلدوره سن دیوامر اولنمش ادی اول اثناده کند ولریله مشورت ایتدین
مسلمان کسببندده کند و جانمزدن بی تکلف اد همز کوندر ملک و بر
درلو ملحوظ اولوب او کدین انلردن اجازت رضاسنی معلوم ادنمک
ایچون اهل نصارادن کم پایا قاتنده پاولو کیر سپی نام بر خصمی اولوب
آیده التی فلوری پایالردن و بر فلوری حاجدن وظیفه سی واریمش
و بر خصمی پولیه قرالی رینا قاتنده اولوریمش کول و سقره نام بر یرار معتمد
کافر جک اله کیروب بر مکتوب پایاپایه یازلوب و بر مکتوب ریغایه یازلوب
کوندر لدیکی ریغابو کوندر د و کمر کافر جو کی احسن و جهله پایاپایه اولاشدر مغه
معاون اوله دیومکتوب همز ریغایه دکد و کی کبی خوش کورب ادم قوشب پایاپایه
کوندر رش واروب پایاپایه ریهده ملاقات ایدوب پایا بونی بغایت خوش

کورمش پایا یکریم اکه میل مقدار یر یریدن و یق دیکله معروف یره
 دکین چقبوب ریغا ایله ملاقات ایدوب اوچ کون دانشق ایدب پایا بر
 یرار ادسنی فرنج بکینه صلح ایچون رسالته کوندرد و کدن صکره
 مذکور کون اوسقره یر بر مکتوب پایا و یروب و بر مکتوب ریغا و یروب
 و بر مکتوب پایا یر کوندر یلان کون اوسقره نک پایا قاتنده و طیفه سی اولان
 حصی باولو کیر سبی و یروب الوب کلوب بنده کزه کوردی پایا مکتوبنک
 مضمونی بودر که مکتوب کز یله کون اوسقره بزه کوندر یلوب کند و آدمکز
 کلکه اجازت طلب اتمش سز بغایت حظ اتدوک و هم سیزدن اولان
 حق بویدی که صداقت کلیه کز ظهوره کلمش دیوانوع شاکر لیک
 صورتن کو ستروب دیمش لر که تمام مراد مز بزم بونک از رینه در که
 بزه کلجک آدمکزی صداقت و محبت غلبه سندن کند و یروکره دکین
 آدم کوندر یلوب عزتله استقبال ایدوب الوب کلکه دخی قصد اولنر
 و اما معلوم مز در که در یاده نوع احتیاط اده جک یر یوقدر آدمکز هرنه وقت
 که مصیحت کوندر یلوب در یادن قنغی کناره که کلوب چقالر هان انلردن بزه بر
 مکتوبلری کلوب و اصل اولا اکاکوره آدم کوندر یلوب عزتله احتیاط سز
 اسانلقله الوب کلوب بزه ملاقات ایده لر و جمیع مهمات مراد و کزجه در
 یرنه کله دیوگر کی کبی دوستلق اظهار اتمش لر و دخی ریغا مکتوبنک
 مضمونی بودر که مکتوب کز یله کون اوسقره کوندر یلوب پایا جانبنه واروب
 ملاقی اولسنه آدم قوشلوب حسن معاونتکز در یغ اولنیه دنلش

مکتوبکزی بله کلدوکی کبی ادم قوشلوب واروب پاپایه ریمده ملاقات ایلدی
من بعد هر نه مصلحت اولورسه دوستلق ازرنه یرنه کتوره وز دبو
انلردخی کرکی کبی دوستلق اظهار اتمشله و پاپایه کوند ریلان مذکور
کون اوسقره نك پاپا قاتنده وظیفه بیان خصمی یا ولو کیر سپی
مکتوبنك مضمونی دخی بوکه حضر تکزدن کون اوسقره بزه کلوب
وریغاقاتنده اولان خصموز کرکی اوسقره دن بر مکتوب کتورب
بز دخی المزدن کلان دریغ اولمئوب نه خدمت ونه مصلحت ازره
کم کلدی معاون اولب کوردک وحضر تکزه معلوم اولاکه اول بر
نیجه تور کلرکه حاجی ایله عیش وتنم ایدر لریدی بری بابا احمد و بری
یوسف و بری صالح و بری شیر مرددر و دوردی بله کچن یلدن بر و بودمه
کلنجه اخرته کتدیلر شیله یلنه وحضر تنکزک هر نه مصلحتی
اولرسه شمدن کیر و بو کوندرد و کلرک. خصموز کون اوسقره کوندره سز
بزم اعتماد مزبوکادر غیره اعتماد ایتمزوز و پولیه بولندن کوندرله که
ریغاقاتنده اولان کرکی اوسقره بزومله اکی قداش اوغلنریدر اسکا
اوغرایوب کلمسی اساندر و دخی کون اوسقره هر نه دیرسه سوزنه
اعتماد اده سز که کوند ریلان مکتوبمزمده جمیع اخبارات یا زملق نوع
احتیاط در ناگاه یولده و ایزده مکتوب اشکار اولادیو ایله اولسه
بنده کز کو اوسقره دن سؤال اتم سکا اصمرلنان ندر بکا اصمرلنان
بودر که فرنج بکی بو جمعیت اتمکدن صکره پاپایه الچی کوندرپ دیدیکم

اول کیشی اصلده بنم المده ادی سکاویردم امدی کل کرو بکا ویر
سداخی الدوغم کشیه ویره بن اگر شیله ویرمزنس باری صات یوز
بیک فلوری واکوز و اوچ یوز نهایت درت یوز بیک فلوریه دکن طلب
ایتدی لر بوسوز لر ازرنه اوچ هفته دانشق اولدی اخر ویرمزنس دیوجواب
ویریلوب وارب الچی کتدی شیله جواب ویره سن دیدیلر ودخی مذکور
پایایه کوندریلان کافرچک ریغافتنده اولان خصمی کرکی استقره بنده یه
برمکتوب کوندر ب دیمشکی عموم اوغلی کون اوسفره که پایایه کوندرمشن
بونده کلوب ریغایه بولشدی وحضرتکردن برمکتوب کتوردی بزدخی
امرکز ارزینه ادم قوشب پایایه کوندر دوک وارب پایایله ملاقات
ایدوب اندن دونب پایایله ریغابولشدوغی بیه دکن بله کلوب
شمه کمالده پایادن دخی حضرتکرکه مکتوبی واردر وارب سزه خبر
ویردوکی ازره وبوطرفده شمدن کیروهرنه مصلحنکر اولرسه بونی
کوندره سز مادام که بزساغ اولوز کند وصادق فولکز کبی جمیع
خدمتکر ادا ده وز مذکور کون اوسفره هرنه دیرسه اعتماد ایسه سز
دنلمش وبوندن اول دلو بصوح پایایه مصردن رسالته کلوب وینه
کلدوکنی وارن پاپا الحسندن آغز خبری استفسار اولنه دیوعرض
اولمشدی پایایه واروب کلان کافرچک اجازت ویردی لر کیرومصره کتدی
دیوجواب ویردی وفرخ بکنک جمعیتی کمال ایله ایدوکی استفسار امر
اولنورسه وندیك بکلرندن غیری بالکلیه جمعیتده بله در دیرلر و بو

جمعیتك تحريك وفتنه پیدا اولسنه سبب رودوس بکی در
 نوع شبهه اولمیه ودریایه برهم ایچون درت نفر کمسنه کوند رلشدی
 ایکیسی مکتوبله و ایکیسی تجسس طریقله بونلر اصلا بربرندن خبر دکلادی
 کلوب سؤال جواب اولدقده جمله سنک خبر لری بربرینه موافق
 مخالف دکل معلوم درگاه عالمپناه اولنه ومن بعد متوالیا واقف و مطلع
 اولدغمز اخبارات بالتفصیل استانه دولته عرض ایده وز
 و فرج بکنک بوجهیتی که او طش در دخی بر زمانده اولماشده
 شیلکی بود فعه پایادن حاجی المنغه ظفر بولمیا لر بوندن صکره هرگز
 المنغه درمان اولیه اما غفلت ایده جک زمان دکل در هر نه وجهله
 همکن ایسه بلکه ریخایه صورت تقویت لازمدر زیره ریخا
 مغلوب دوشمک بر در لور کدر و پایاپایه کوند ریالان کافر جک انده اشکاره
 وار ب خصمی پاولو کیرسپی اونده قومنغین حاجی واقف اولوب ایاس
 نلم چاشنکر بنی کوندروب بولشوب و دست خطیله بنده کزه بر
 مکتوب کوندرش مهر لنوب عینیه استانه دولته ارسال اولندی
 باقی فرمان درگاه فلک اشتباه کدر بنده الفقیر مصطفی الحقییر

R e z i m e

TURSKE PREPISANE PISMA KOJA JE NAPULJSKI KRALJ UPUTIO
BAJEZIDU II I GEDIK AHMED-PAŠI I DRUGA DVA PISMA
U VEZI S NJIMA

Prvi kontakti Osmanlija sa Napuljskom kraljevinom potječu iz vremena osvajanja Otranta od strane Mehmeda Fatiha. Fatihovom smrću Otrant je izgubljen za Turke, ali veze između ove dvije države se nastavljaju.

Ovaj rad tretira, na osnovu 5 dokumenata, ove veze koje su nastavljene u vrijeme sultana Bajezida II i Gedik Ahmed-paše, njegova velikog vezira (1474—1477) i admirala (1478—1480). Dokumenti su ovdje doneseni u fotokopijama i transliteraciji, a svaki od njih je i ukratko prepričan. Tri od ovih pet dokumenata se odnose na veze Osmanske carevine sa Napuljskom kraljevinom i to s početka vladavine Bajezida II, a dva se odnose na pitanje Bajezidova brata, princa Džema s kojim je Bajezid bio u sukobu. Upravo ovaj sukob braće oko prijestola natjerao je Bajezida na popustljivost prema Talijanima, što je evidentno u ovim dokumentima.